

Supervízia a práca s rómskou komunitou

Supervision and work with the Roma community

Tomáš Ščuka

Úrad vlády SR

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Recenzent/Review: Mgr. Roman Eštočák

Regionálna kancelária Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Prešov

Submitted/Odoslané: 12. 10. 2021

Accepted/Prijaté: 02. 10. 2021

Abstrakt:

Záverečná práca Supervízia a práca s rómskou komunitou rozoberá problematiku sociálneho vylúčenia špecifickej cieľovej skupiny, jeho determinanty a dopady rozširovania celkovej marginalizácie. Predmetom zamerania a zároveň výskumu je nástroj supervízie, ktorý je implementovaný v jednotlivých národných projektoch, konkrétne s osobami, supervidovanými, ktorý pracujú v rómskych komunitách.. Popisuje dimenzie a formy, príčiny a dôsledky sociálneho vylúčenia vo vytýčenej danej oblasti. Cieľom je na základe získaných poznatkov odporúčiť a navrhnúť možnosti skvalitnenia nástrojov, možností a podmienok samotnej aplikácie supervízie.

Abstract

Final thesis Supervision and work with the Roma community discusses the issue of social exclusion of a specific target group, its determinants and the effects of expanding the overall marginalization. The subject of focus and research is a tool of supervision, which is implemented in individual national projects, specifically with supervised persons who work in Roma communities. It describes the dimensions and forms, causes and consequences of social exclusion in the given area. The aim is based on the acquired knowledge to recommend and suggest possibilities for improving the tools, possibilities and conditions of the application of supervision itself.

Kľúčové slová

Terénny sociálny pracovník, rómske komunity, marginalizované rómske komunity, supervidovaný, supervízor, supervízia,

Keywords

Field social worker, Roma communities, marginalized Roma communities, supervised, supervisor, supervision

Úvod

Napriek tomu, že Rómovia sú súčasťou slovenskej spoločnosti už niekoľko storočí, postoj Slovákov k tomuto etniku sa stále ukazuje ako rozporuplný. V prejavovaných postojoch príslušníkov majority voči rómskej menšine je možné pozorovať širokú škálu často protichodných tendencií. Od aktivistickej rétoriky excitovaných zástancov za práva menšín, cez romanticky ladený obdiv k životnému štýlu Rómov, až po rasistické a diskriminačné konanie, ktorého nositelia zaraďujú všetkých Rómov do skupiny ťažkých a neprispôsobivých "spoluobčanov". Spolužitie Rómov a Slovákov je stále plné konfliktov a mnoho Rómov sa následkom neschopnosti zvládnuť nároky majoritnej spoločnosti ocitá na periférii. Na okraji pracovného trhu, vzdelávacieho systému, ale aj mestskej štvrte či mesta, v ktorom doteraz žili. Rómske rodiny sa v posledných

pätnástich rokoch často nachádzajú v situácii sociálnej exklúzie, ktoré je charakterizované nedostatkom príležitostí stať sa súčasťou spoločnosti alebo zníženou schopnosťou na tieto príležitosti dosiahnuť. Príčin prepadu rómskych rodín na pomyselné sociálne dno je veľa a príslušnosť k odlišnému etniku je len jednou z nich. Navyiac, je v prostredí dlhodobo koncentrovanej nezamestnanosti, zlých bytových podmienok, nízkeho vzdelania, kvalifikácie a sociálno-patologických javov ťažké rozpoznať príčiny od následkov. Sociálne vylúčené rómske rodiny sa bežne stretávajú s viacerými problémami naraz, stratou zamestnania, bývania, vysokej zadlženosti, nepriaznivým zdravotným stavom, nedostatkom finančných prostriedkov, neúspechom detí v škole, detskou drogovou závislosťou a pod.

V súčasnosti v mnohých mestách a obciach s prítomnosťou rómskych komunit prebiehajú národné projekty zamerané na terénnu sociálnu prácu a komunitné služby poskytované v komunitných centrách. V tejto práci sa chceme zamerať na prácu pomáhajúcich profesionálov v rómskych komunitách ako aj na nástroje podpory sociálnym pracovníkom v podobe supervízie.

Supervízia

Prvá otázka, na ktorú môžeme hľadať spoločnú odpoveď je epistemologického charakteru a mohla by znieť: „Čo je to supervízia?“ Rozšírime ju však o špecifikáciu na oblasť nášho profesijného záujmu do podoby: „Čo rozumieme supervíziou v sociálnej práci a sociálnych službách?“ Ak by sme išli cestou etymológie, hľadali by sme význam v spojení dvoch latinských slov: super a videre. Príslovka super vyjadruje v latinčine pozíciu alebo miesto nachádzajúce sa hore, navrchu, zhora, nad iným objektom. Latinské sloveso video, videre označuje činnosť spojenú so zrakovým zmyslovým vnímaním: vidieť, hľadiť, pozeráť sa, dívať sa. Supervízia by potom vo všeobecnosti označovala akýkoľvek nadhľad zhora, teda z inej perspektívy než je pohľad toho, kto pozerá na istú skutočnosť len z perspektívy „toho dolu“. V spoločnosti a organizáciách, ktoré sú prísne hierarchicky usporiadané a kde sú dôležití „tí hore“, pojem supervízia nezriedka evokuje a asociuje kontrolu a dohľad. S takýmto významom supervízie by sme sa stretli v histórii a niektorých profesiách. V sociálnej práci však patrí medzi dôležité etické zodpovednosti „prvoradosť záujmu o klienta“ (teda „toho dole“). Jedným z najúčinnjších – ak nie priamo najúčinnším – nástrojom sociálnej práce

je sociálny pracovník alebo sociálny poradca. A je to práve supervízia, ktorá patrí k najúčinnším nástrojom podpory a pomoci sociálnym poradcom, sociálnym pracovníkom a cez nich aj samotným klientom. Supervízia im pomáha pozeráť sa na svoju profesijnú činnosť z inej perspektívy, k zamysleniu sa, sebareflexii a nadobúdaniu nadhľadu nad svojou činnosťou.

Supervízia sa v sociálnej práci zväčša chápe ako poradenská metóda využívaná pre zabezpečenie a zvýšenie kvality profesijnej činnosti, respektíve kompetencie sociálnych pracovníkov (Oláh, Schavel et al., 2009, s. 127). Ona vytvára predpoklady a podmienky pre profesionálny rozvoj, vzdelávanie a odborný rast zamestnancov v pomáhajúcich profesiách, pričom zároveň slúži aj ako prostriedok sebaopoznania v prospech skvalitnenia práce s ľuďmi (Schavel, Tomka, 1010, s. 14).

Účastníci supervízie

Supervízia môže byť veľmi odporúčaným nástrojom profesijného rastu odborníkov v pomáhajúcich profesiách, môže byť štandardom kvality sociálnych služieb, ba dokonca aj nariadením legislatívy, ale nikdy nebude uvedená do reálnej praxe bez osôb, organizácií, inštitúcií, či skupín, ktoré si budú vedomé

jej významu pre seba a profesijnú činnosť, ktorú vykonávajú. Jedinci, ktorí sú účastníkmi supervízie, sa zvyčajne nazývajú supervizanti. V sociálnych službách nimi môžu byť sociálni poradcovia, sociálni pracovníci a iní pracovníci. Ak sú účastníkmi supervízie viacerí jedinci, hovoríme o supervíznej skupine. Veľkosť skupiny je závislá na počte supervidovaných, za ktorých je supervízor zodpovedný. Podľa Schavela by to vo všeobecnosti mali byť štyria alebo piati supervizanti, výnimku môžu tvoriť supervízne stretnutia na princípe bálintovských skupín (Schavel, Tomka, 2010, s. 29). Supervízor by mal byť vysoko profesionálny sociálny pracovník, ktorý koná s vysokou mierou empatie, úcty, pravdivosti, flexibility, záujmu, zaujatosti a otvorenosti (Oláh, Schavel et al., 2009, s. 127). Supervízori neposkytujú klientovi priame služby, ale nepriamo ovplyvňujú služby, ktoré sú klientovi poskytované priamo supervidovaným (Schavel, 2010b, s. 10)

Profesionalita supervízora

Kvalifikačné predpoklady supervízora na Slovensku upravuje na Slovensku zákon č. 448/2008 Z. z. Supervíziu podľa neho vykonáva fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské vzdelanie získané štúdiom v bakalárskom študijnom programe alebo

magisterskom študijnom programe zameranom na sociálnu prácu, sociálnu pedagogiku, špeciálnu pedagogiku, liečebnú pedagogiku, psychológiu, alebo má uznaný doklad o takom vysokoškolskom vzdelaní vydaný zahraničnou vysokou školou a absolvovala odbornú akreditovanú prípravu supervízora v oblasti sociálnej práce alebo poradenskej práce. (por. § 84 ods. 8). V súčasnosti poskytuje akreditované vzdelávanie supervízorov v sociálnej práci v rozsahu 240 hodín Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov a Inštitút ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov pri Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (Schavel, 2010b, s. 93). Supervízor by sa mal permanentne vzdelávať, pričom *conditio sine qua non* jeho rozvíjajúcej sa kompetencie by mala byť jeho vlastná super-supervízia.

Etika v supervízii

Supervízia ako osobitá metóda sociálnej práce a špecifická činnosť sociálnych pracovníkov si vyžaduje osobitú etickú pozornosť. Medzi jej kľúčové hodnoty patrí kompetencia, dôležitosť ľudských vzťahov a dôvera (Mátel, Roman, 2010). Podľa Schavela (2010, s. 339) je etickým záväzkom supervízora vyhovieť oprávneným požiadavkám

supervidovaného, objektívne a spravodlivo ohodnocovať, vyhnúť sa zneužitiu moci a aplikovať supervíziu svedomito a zodpovedne. Úlohou supervízora je chrániť záujmy klienta. Supervízorovou povinnosťou je aj vyhnúť sa dvojitém vzťahom so supervidovanými, najmä sexuálnym.

Rola supervízora

V britskom aj austrálskom etickom kódexe sociálnej práce (2002) nájdeme zmienku, že rola supervízora môže byť výchovná, podporná, rozvojová a zameraná na činnosť sociálneho pracovníka (In: Mátel, Roman, 2010). Osobitosť supervízie vychádza najmä z jej špecifických cieľov a funkcií. Pred vyše šesťdesiatimi rokmi zdôraznil Robinson (1949) výchovné (edukačné) ciele supervízie v sociálnej práci. O niečo neskôr sa začali akcentovať jej riadiace (administratívne) aspekty, ktoré zahŕňali úsilie o kontrolu a koordinovanie sociálnych pracovníkov pri výkone svojho povolania. Kadushin (1976) k týmto dvom pridal podpornú funkciu, ktorá zahŕňa emocionálnu oporu a podporu v pracovných ťažkostiach (Shulman, In: Edwards et al., 2004, s. 2373).

Vzťahové rámce supervízie

V procese supervízie sa jej účastníci nachádzajú vo viacerých vzťahových rámcoch, ako vyjadruje schéma č. 1. Supervízor je vo vzájomnom a dynamickom vzťahu k supervizantovi, resp. jednotlivým členom supervíznej skupiny, ďalej k zadávateľovi supervízie (ak nie je identický so supervizantom), profesii a profesijnej komunite. Okrem toho je nutné v supervízii prihliadať na vzájomné vzťahy medzi členmi supervíznej skupiny a v neposlednom rade na vzťahy supervidovaných sociálnych pracovníkov ku klientom (Mátel, Roman, 2010).

Dôležitosť ľudských vzťahov patrí v súčasnosti medzi kľúčové hodnoty supervízie v sociálnej práci. Model supervízie založenej na vzťahu je blízky teórii sociálnej práce založenej na vzťahoch. Supervízia, podobne ako poradenstvo a terapia, je procesom spoluvytváraným v rámci vzťahu (Hawkins, Shohet, 2004, s. 44). Dôležitosť „kontextu pozitívnych vzťahov“ zdôrazňoval aj Kadushin (1976, s. 21).

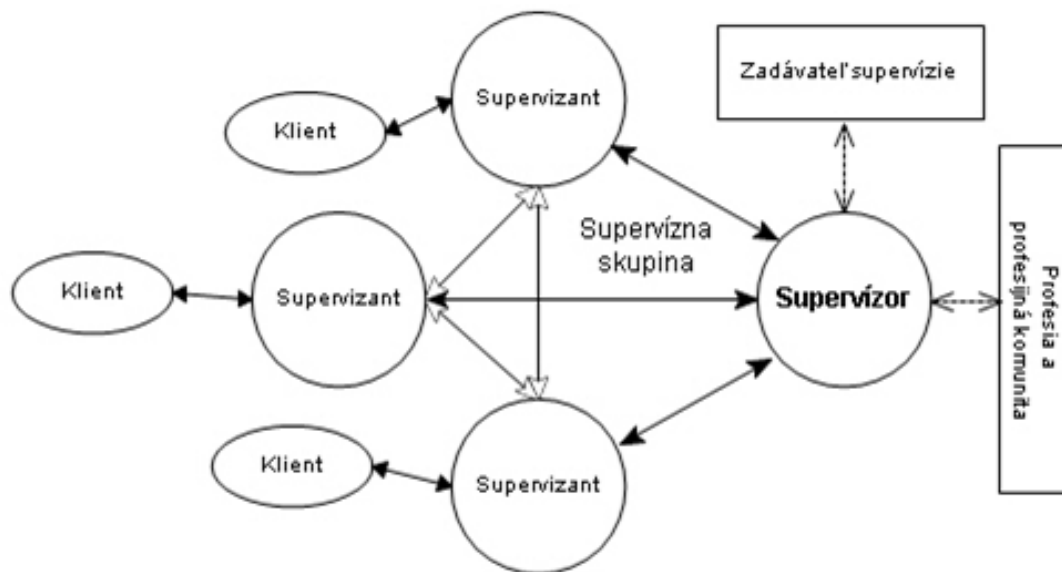

Schéma č. 1

Zákonná opora supervízie

Legislatívna úprava supervízie je v súčasnosti upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa neho sa za účelom zvyšovania profesionality práce v zariadeniach vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) vypracúva a uskutočňuje program supervízie. Súčasťou programu supervízie je aj spôsob zabezpečenia tohto programu (por. § 47, ods. 7).

Podobne aj zákon č. 448/2008 Z. z. priniesol na Slovensku dôležitú legislatívnu oporu pre supervíziu v zariadeniach

sociálnych služieb. Podľa neho poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočňovať program supervízie (§ 9 ods. 10). Táto sa stala jedným zo štandardov kvality poskytovania sociálnej služby.

Inštitúcie poskytujúce sociálne služby

Vzhľadom na inštitúcie a organizácie poskytujúce sociálne služby uvedené v zákone č. 448/2008 Z. z. je uskutočňovanie supervízie zákonnou povinnosťou. Vzhľadom na druhy sociálnych služieb sú v zákone uvedené nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko domov

sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií, odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre.

Ak sa v týchto zariadeniach nerealizuje supervízia, nejde len o porušovanie zákona. Sociálnym pracovníkom nie je umožnené používanie jedného z najdôležitejších nástrojov profesijného rastu, celoživotného vzdelávania a zvyšuje sa riziko vzniku syndrómu vyhorenia. Konečným dôsledkom môže prísť k poškodzovaniu klientov a celkovému znižovaniu kvality poskytovanej služby.

Terénna a komunitná sociálna práca v rómskej komunite

V oboch prípadoch ide o prácu v prirodzenom prostredí klienta/klientov, „v teréne“. Pod pojmom prirodzené prostredie rozumieme miesto, miesto ktoré klient dôverne pozná a trávi tam veľa času. Ak je našim klientom Róm žijúci v marginalizovanej komunite – bude s najväčšou pravdepodobnosťou jeho prirodzeným prostredím práve ona. Výhodou práce v prirodzenom prostredí je,

že pracovník sa oboznámi aj so sociálnym kontextom klienta, má priestor k tomu, aby porozumel, ako môže život v chudobnej a sociálne vylúčenej komunite ovplyvniť konanie človeka. Svoje služby ponúka priamo v prostredí, kde problémy existujú a vidí klienta ako sa s nimi vysporadúva. Samozrejme, to má aj svoje riziká, spomenuli sme ich v iných častiach tejto kapitoly. Dôležité je priestorové zabezpečenie sociálnej práce v teréne. Diskusia o význame kancelárie sociálneho pracovníka v rómskej komunite je už dnes uzavretá – kancelária patrí medzi základné podmienky pre realizáciu sociálnej práce v teréne. Poskytuje pracovníkovi aj klientom bezpečie a súkromie, keď ho potrebujú (známe sú skúsenosti terénnych sociálnych pracovníkov, ktorí ak nemali kanceláriu, márne hľadali súkromie na rozhovor s klientom); je stabilným miestom, kde môžu klienti pracovníka nájsť; je priestorom, kde pracovník vykonáva niektoré zo svojich úloh (napr. administratívne úkony, konzultácie s inými odborníkmi atď.). Názory na umiestnenie kancelárie sociálnych pracovníkov (alebo komunitných centier) v rómskej komunite sa rôznia. Často je kancelária sociálneho pracovníka umiestnená v komunitnom centre, ktoré má najmä v segregovaných komunitách osobitný význam. Komunitné centrum, plní mnohé funkcie, aj funkciu

absentujúceho „verejného priestoru“ (tu sa môžu realizovať verejné zhromaždenia komunity, komunitné plánovanie, stretnutia ku komunitným projektom, atď.). Komunitné centrum, je podľa Matouška (2003): „Zariadenie poskytujúce ambulantné programy, o ktoré je v miestnej komunite záujem, a ktorých cieľom je vzdelávanie, pestovanie záujmov, občianskej svojpomoci, či riešenie určitého problému.“ Zákon o sociálnych službách definuje komunitné centrum ako službu na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby. Terénna sociálna práca aj komunitná sociálna práca v komunitnom centre sú v kompetencii obcí a patria medzi základné formy sociálnych služieb (Medzi základné formy sociálnych služieb patria terénne, ambulantné a pobytové). Obe služby sú:

- metódami sociálnej práce
- poskytované v prirodzenom prostredí klienta
- zamerané na zmierňovanie sociálneho vylúčenia alebo jeho prevenciu
- nástrojmi na riešenie sociálnych problémov

Terénna sociálna práca (TSP)

Terénna sociálna práca sa v Slovenskej republike začala rozvíjať až v druhej polovici 90. rokov spolu s ďalšími druhmi

sociálnej práce pôsobiace v prirodzenom prostredí klienta. V odbornej literatúre je možné nájsť niekoľko rôznych definícií terénnej sociálnej práce, jednu z najvýstižnejších uvádza Matoušek (2003, s. 242): *"Terénna sociálna práca je sociálna práca s rizikovými jednotlivcami alebo skupinami vykonávaná v prirodzenom prostredí klientely sociálnych pracovníkov. Súčasťou TSP sú: depistáž, nadväzovanie kontaktov, poskytovanie sociálnej pomoci, mapovanie lokality vrátane zberu dát, analýzy a sumarizácia poznaných informácií o príčinách, charaktere a intenzite nepriaznivej sociálnej situácie cieľové skupiny. V optimálnom prípade môže TSP ovplyvniť rizikové správanie resp. životný štýl klientov. Cieľom TSP býva aj napojenie klientov na iné špecializované služby."*

Spôsob poskytovania terénnej sociálnej práce vychádza z reálneho predpokladu, že počet sociálnych pracovníkov poskytujúcich poradenstvo v zázemí svojej kancelárie je primeraný a ich ponuky využívajú efektívne ľudia, ktorí sú schopní tento typ služby samostatne vyhľadať.

Terénny sociálny pracovník však pracuje s úplne odlišnou cieľovou skupinou. Ide o prevažne jedinca či rodiny zdieľajúci k inštitúciám či už štátnym alebo neštátnym, značnú nedôveru. Z toho dôvodu sa na "kamenné" poradenské inštitúcie obracajú

až v prípade krajnej núdze alebo vo chvíli, keď sú na to represívne mocou prinútení. Ambíciou poskytovateľov terénnej sociálnej práce je poskytovať klientom nízkoprahovú sociálnu službu s čo najširším dopadom. Neoddeliteľnou súčasťou terénnej sociálnej práce je vykonávanie aktívnej depistáže potenciálnych klientov. (Klenovský, 2006). Teda vyhľadávanie ľudí, ktorí o existencii alebo zameraní služby nevedia, obávajú sa pracovníka osloviť sami, sú k pomoci zvonku nedôverčiví, či majú obavu zo stigmatizácie a odsúdenia za svoje problémy. Skutočnosť, že sa TSP pohybuje v blízkosti ich bydliska, komunikuje so susedmi, poskytuje informácie napr. o plánovanom predaji domov, umožňuje týmto ľuďom vstúpiť s pracovníkom do neformálneho rozhovoru, položiť jednoduchú otázku, otestovať jeho dôveryhodnosť a spôsob rokovania. Následne je potom možné si v prípade záujmu dohodovať prvú konzultáciu. Pomoc sa tak klientovi dostáva v pre neho bezpečnom prostredí jeho domova, kde je on sám autoritou a prekladateľom reality na rozdiel od nezrozumiteľného formálneho prostredia úradov. (Brnula, 2013)

Cieľom terénnej sociálnej práce je zastaviť sociálny prepád klientov, v ideálnom prípade ich situáciu výrazne zlepšiť. Výsledným efektom spolupráce s klientom by mal byť čo najväčší vhlad

klienta do vlastnej sociálnej situácie, s uvedomením si dôvodov, ktoré k sociálne ťaživému stavu viedli, a ktorým bude klient vo svojom ďalšom živote predchádzať, alebo ich aspoň v čo najväčšej miere eliminovať. Klient je prítomný a aktívne zapojený v celom procese spolupráce s terénnym sociálnym pracovníkom a mal by získavať schopnosti, ktoré mu umožnia v budúcnosti čo najväčšiu mieru nezávislosti na inštitúciách a samostatnosti v riešení problematických situácií. (Klenovský, 2006)

Zmyslom terénnej sociálnej práce však nie je obsluhovať klienta v bezpečnom prostredí jeho domova, prinášať mu informácie, zrozumiteľné výklady majoritného sveta a riešiť jeho problémy bez klientovho pričinenia. Vždy je potrebné mať na mysli, že klient by sa počas spolupráce s terénnym sociálnym pracovníkom mal naučiť novým spôsobom komunikácie, porozumieť chodu inštitúcií, ktorých sa obával, pochopiť svoje občianske práva aj povinnosti, dokázať vyhľadať informáciu či pomocnú ruku v prípade, že sa jeho problematická situácia bude opakovať. K tomu je potrebné klienta počas celej doby spolupráce maximálne splnomocňovať, zapojiť ho do jednotlivých krokov vedúcich k riešeniu situácie a skôr než autoritou mu byť podporou a partnerom

pri rokovaniach a plánovaní stratégie ďalšieho postupu.

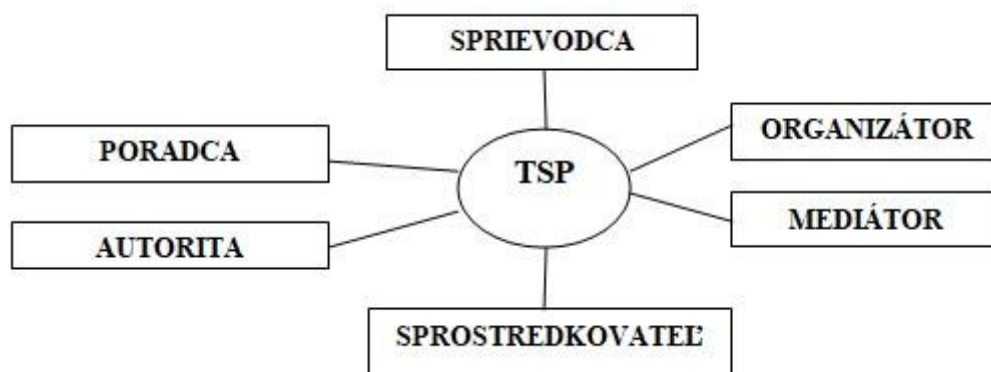
Klient terénneho sociálneho pracovníka

Klientmi terénnych sociálnych pracovníkov sú jednotlivci či rodiny, ktorí sa ocitli z rôznych dôvodov v ťažkej sociálnej situácii a majú snahu tento stav zmeniť. Zvyčajne sa jedná o Rómov s nízkym vzdelaním a príjmami, ktorí sú dlhodobo nezamestnaní, závislí na dávkach štátneho systému sociálneho zabezpečenia. Pre správnu formuláciu definície klienta terénnej sociálnej práce je potrebné uviesť, že zatiaľ čo väčšina klientov terénnych sociálnych pracovníkov Národných projektov zameraných pre rómske komunity sú Rómovia, zďaleka nie všetci Rómovia sú ich klientmi. Mnoho rómskych rodín v Slovenskej republike žije spôsobom,

ktorý sa od života majority významne diferencuje, sú integrovaní do majoritnej spoločnosti a služby sociálnych pracovníkov nikdy nevyužijú. Je pravdepodobné, že mnohí z týchto reprezentantov rómskej strednej triedy sa k svojej rómskej národnosti verejne nehlási, hoci sa za Rómov považujú. Odlišný vzťah a tendencia majoritnej populácie paušalizovať ich však rovným dielom vystavuje diskriminačnému prístupu zo strany štátnych inštitúcií i súkromných subjektov. Vďaka svojmu vzdelaniu a zručnostiam sú však schopní orientovať sa v slovenskom právnom a spoločenskom prostredí v podobnej miere ako ostatní obyvatelia spadajúci do ekvivalentných príjmových skupín a následky nepriaznivej životnej situácie dokážu vyriešiť s pomocou nástrojov bežne dostupných. (Levická, 2004)

Úloha terénneho sociálneho pracovníka v rómskej lokalite

Schéma - Úloha TSP vo vzťahu ku klientom

Mnohoznačnosť pozície terénneho sociálneho pracovníka pôsobiaceho v lokalitách obývaných prevažne Rómami ohrozenými sociálnym vylúčením, vyplýva z definície jeho profesie.

Nesétová (2002) hovorí o TSP ako o "moste" medzi klientom, teda miestnej rómskej minorite a majoritným svetom reprezentovaným štátnymi a obecnými inštitúciami, neziskovými organizáciami aj súkromnými subjektmi. Činnosť TSP je možné pre zjednodušenie rozdeliť na tri základné úrovne:

1. priamu prácu s užívateľom služby,
2. nepriame aktivity v prospech užívateľov a
3. aktivity potrebné pre realizáciu a rozvoj sociálnej služby (Nedělníková, ed., 2007, s. 15)

Na úrovni priamej práce s klientom vykonáva TSP predovšetkým na začiatku svojho pôsobenia v lokalite depistáž, teda aktívne vyhľadávanie a kontaktovanie potenciálnych klientov. V špecifickom prostredí rómskych komunit je potom najspoľahlivejším spôsobom získavania klientov osobný kontakt a to priamo v prostredí spontánneho bydiska klientov. Dôvera klientov v osobu TSP býva umocnená, ak sú jeho služby odporúčané niektorým z príbuzných, známych alebo pracovníkov inej organizácie, s ktorým majú rodiny pozitívnu skúsenosť.

Záver

Supervízia v sociálnej práci predstavuje významný zdroj profesionálnej podpory pre sociálnych pracovníkov, ktorý napomáha nielen profesionálnemu rozvoju spôsobilostí, verifikovaniu správnosti postupov, hľadaniu alternatív, ale aj ochrane pomáhajúceho profesionála voči syndrómu vyhorenia, udržaniu a zvyšovaniu statusu profesie, k ochrane klienta pred poškodením, či až zneužitím a zároveň k efektívnejšiemu výkonu sociálnej práce. Má svoju dôležitú úlohu pri zachovávaní dobrých štandardov práce, zvyšovaním kvality poskytovaných služieb a tým aj napĺňaním profesijných hodnôt. Supervízia je metódou kontinuálneho rozvoja profesionálnych spôsobilostí sociálneho pracovníka, ktoré dosahuje za pomoci kvalifikovaného supervízora prostredníctvom reflexie, podpory, supervíznych metód a techník a zároveň chráni sociálneho pracovníka pred syndrómom vyhorenia.

Autor sa prevažne stretáva so supervidovanými, ktorí sú prevažne terénni sociálni pracovníci a terénni pracovníci. Keďže autor pracuje ako regionálny koordinátor pre NP TSP a TP, tak spolupracuje na zozname TSP a TP na skupinovú alebo individuálnu supervíziu. Od začiatku realizácie NP TSP a TP sa autor stretáva s pozitívnymi ohlasmi na

stranu supervízora. Aj to je pozitívum pre autora, aby do budúca presadzoval pozitívny význam supervízie pomáhajúcich profesionálov pracujúcich v rómskych komunitách.

Práca s rómskou komunitou je významná tým, že si vyžaduje špecifický prístup pomáhajúcich profesií. Prístup ku klientom z rómskych komunít si vyžaduje dávku empatie a porozumenia.

Každá komunita má svoje charakteristiky, ktoré sú vlastné len jej. Je ľahké podľahnúť klamu vonkajšej podobnosti segregovaných rómskych osád (vysoký počet obydľí na relatívne malom priestore, nevyhovujúce životné podmienky...), no na základe vlastných skúseností a informácií sprostredkovaných pomáhajúcimi profesionálmi v „teréne“ vieme, že aj priestorovo blízke osady sú niekedy veľmi rozdielne. Preto znalosť problémov – spoločných aj individuálnych, potenciálu komunity, životných podmienok, hodnôt, lokálnych spoločenských noriem a kultúrnych tradícií, je pre sociálnu prácu nevyhnutná. Orientácia vo vzťahoch v komunite je dôležitá pre budovanie sietí pomoci a spolupráce (ako ukazujú antropologické výskumy v niektorých rómskych osadách je veľmi dôležitá príslušnosť k rodu a od nej sa môže odvíjať aj výber ľudí, s ktorými bude klient ochotný spolupracovať).

Autor v závere práce poukazuje na dôležitosť podpory pomáhajúcich profesií pracujúcich v rómskych komunitách ako neoddeliteľnú časť implementácie národných projektov zameraných na marginalizované rómske komunity.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] BRNULA, P. 2013. Sociálna práca. Dejiny, teórie a metódy. Bratislava: IRIS. ISBN 9788089256914.
- [2] HAWKINS, P. – SHOHET, R. 2004. Supervize v pomáhajúcich profesiách. Praha : Portál, 2004. 202 s. ISBN 80-7178-715-9.
- [3] KLENOVSKÝ, L. 2006: Terénna sociálna práca. Bratislava: OZ Sociálna práca, 97 s. ISBN80-89185-18-5.
- [4] MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- [5] MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. eds. Sociální práce v praxi. 2005. 1. vyd. Praha: Portál, 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
- [6] OLÁH, M. – SCHAVEL, M. – ONDRUŠOVÁ, Z. – NAVRÁTIL, P. 2009. Sociálna práca – vybrané kapitoly z dejín, teórie a metód sociálnej práce. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety, 2009. 228 s. ISBN 80-969449-67.
- [7] NEDELNIKOVÁ, D. ed. Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce.

2007. Metodická příručka. 1. vyd. Praha: Ostravská univerzita pro MPSV

[8] KADUSHIN, A. 1976. Supervision in Social Work. New York : Columbia University Press. 486 s. ISBN 0-23103-657-4.

Časť z monografie

[1] NESÉTOVÁ, I. Terénní sociální práce z pohledu magistrátu. In: Veselý, M. ed. Úvod do terénní sociální práce. 1. vyd. Brno: Drom, 2002. 51 s.

Článok v časopise

[1] MÁTEL, Andrej – ROMAN, Tibor. 2010. Etika v supervízii – kľúčové hodnoty a vybrané etické aspekty. In: Prohuman, odborný internetový časopis. [online 2010-30-09]. Dostupné na internete: ISSN 1338-1415.

Legislatíva

[1] Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Kontakt na autora:

Tomáš Ščuka, Mgr.

Úrad vlády SR

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Námestie slobody 1, Bratislava

Adresa autora:

Slovenského raja 248/10

Hrabušice, 053 15

e-mail: tomas.scuka369@gmail.com

Odborný profil autora:

Študoval som na Súkromnom gymnáziu na Galaktickej v Košiciach.

Po ukončení gymnázia som bol prijatý na UKF v Nitre - Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, detašované pracovisko v Spišskej Novej Vsi, odbor sociálna práca.

Po ukončení bakalárskeho štúdia som nastúpil na Katolícku Univerzitu v Ružomberku v odbore sociálna práca, magisterský stupeň. V roku 2013 som úspešne ukončil štúdium s titulom magister.

Hneď v tom roku som sa uchádzal o miesto na Úrade splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Štátny radca, odbor implementácie projektov – regionálny koordinátor pre NP TSP a TP.

Komunikácia a spolupráca s obcami, s cieľom zabezpečiť plynulý a štandardný výkon terénnej sociálnej práce, pravidelný monitoring a hodnotenie práce terénnych sociálnych pracovníkov/ pracovníčok a terénnych pracovníkov/ pracovníčok (TSP a TP) so zameraním na odbornosť vykonávaných činností, správnosť a primeranosť postupov, zabezpečovanie informovanosti o realizácii terénnej sociálnej práce v regióne vo vzťahu k VÚC, ÚPSVaR, školám a ďalším relevantným inštitúciám v regióne.

Momentálne som študentom rigorózneho štúdia na Vysokej škole

Mgr. Tomáš Ščuka

*Sociálno-zdravotnicke spektrum
Social Health Spectrum*

zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
v Bratislave, detašované pracovisko
Michalovce – Ústav bl. M. D. Trčku.